

KLAGANDE

Boliden Mineral AB, 556231-6850

Boliden Mineral AB
Box 44, 101 20 Stockholm

MOTPART

Bygg- och miljönämnden
Norsjö kommun
935 81 Norsjö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västerbottens läns beslut 2007-03-19 i ärende nr 505-15893-2006,
se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande om undersökning av gruvavfall på fastigheten Norsjö Malånäset 1:2

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår överklagandet. Tiden för fullgörande ska dock räknas från
det att det finns ett lagakraftvunnet föreläggande.

YRKANDE M.M.

Boliden Mineral AB (Boliden) har yrkat att miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, upphäver Bygg- och miljönämndens i Norsjö kommun beslut om föreläggande den 16 oktober 2006, § 99.

Bygg- och miljönämnden har bestritt ändring.

UTVECKLANDE AV TALAN M.M.

Till stöd för sin talan har **Boliden** anfört i huvudsak följande.

Förorening

Gruvavfallet på den aktuella fastigheten bör betraktas som en förorening av fastigheten. Därmed finns ingen ansvarig verksamhetsutövare. Koncessionsnämndens praxis om s.k. förvaringsfall måste ses i ljuset av att miljöskyddslagen inte innehöll några närmare regler om efterbehandlingsansvar. I och med miljöbalkens tillkomst bör reglerna om efterbehandling tillämpas på föroreningar medan reglerna om miljöfarliga verksamheter bör tillämpas på verksamheter som faktiskt pågår. Pågående miljöfarlig verksamhet i form av förvaring skulle möjligen kunna föreligga om det gällt t.ex. tunnor eller annan avgränsad förvaring av miljöfarliga ämnen. I förvarande fall är det fråga om gruvvarp som ligger utspridd över fyra olika fastigheter, vilket inte kan betraktas som förvaring. Nämndens och länsstyrelsens resonemang att Boliden är förvarare av gruvavfall och därmed har ett ansvar enligt 2 kap 3 § miljöbalken innebär i praktiken att övergångsbestämmelserna i 8 § i lagen om införande av miljöbalken, som innebär att det sätts en gräns för hur långt tillbaka i tiden efterbehandlingsansvar enligt miljöbalken kan göras gällande, förlorar en stor del av sin betydelse. Reglerna om efterbehandling ska tillämpas på förorenade områden i den utsträckning som lagstiftningen medger. Bestämmelserna om bedrivande av verksamhet ska tillämpas på pågående verksamheter. Verksamheten vid Bjurforsgruvan upphörde på 1940-talet. Det föreligger alltså inget ansvar enligt 10 kap. miljöbalken och heller inte något ansvar för pågående miljöfarlig verksamhet.

Flera fastighetsägare

De aktuella varphögarna ligger spridda över flera olika fastigheter med olika ägare. Om förekomsten av varphögarna betraktas som pågående miljöfarlig verksamhet innebär det att fastighetsägarna tillsammans bedriver sådan verksamhet utan att tidigare veta om det eller ha träffat någon överenskommelse om detta. Samtidigt torde det kunna krävas att provtagningar och eventuella åtgärder sker gemensamt för hela den aktuella verksamheten. Tillsynsåtgärder borde också riktas mot samtliga fastighetsägare gemensamt. Det sagda visar det orimliga i att betrakta förekomsten av varphögar som miljöfarlig verksamhet.

Förvaring av avfall

För det fall Boliden skulle anses förvara gruvavfallet på den aktuella fastigheten måste det beaktas att det rättsligt sett är skillnad mellan förvaring av avfall och annan förvaring. En förvaring av avfall är numera definitionsmässigt en deponi och upphör när deponin är avslutad och efterbehandlad. När varphögarna "deponerades" någon gång mellan 1932-45 skedde det enligt de bestämmelser som då gällde. De krav som idag gäller för hur deponi avslutas ska, enligt övergångsbestämmelse 2 till förordningen, inte tillämpas på deponier där verksamhetsutövaren före den 16 juli 2001 har slutat lägga avfall på deponin och vidtagit de åtgärder som i övrigt krävts för att avsluta den. Med synsättet att Boliden förvarar det aktuella gruvavfallet på sin fastighet är det frågan om att tillämpa miljöbalken på en "deponering" som avslutades någon gång på 1940-talet enligt den tidens bestämmelser. Den tid som idag normalt tillämpas på efterbehandling av deponier, 30 år, löpte ut någon gång på 1970-talet. Deponin och den miljöfarliga verksamheten måste därför anses avslutad. Koncessionsnämnden ansåg i ett liknande fall (KN B 263/84) där Naturvårdsverket framställde krav på bl.a. täckning av gamla upplag/deponier att det inte var möjligt att framställa sådana krav enligt miljöskyddslagen på "gamla miljöskador" som visserligen var av fortlöpande karaktär, eftersom samtliga upplag hade avslutats före miljöskyddslagens tillkomst och då de hade anlagts i enlighet med de bestämmelser som gällde vid upplagens tillkomst.

Rimlighetsbedömning enligt 2 kap 7 § miljöbalken

Boliden har inte varit verksamhetsutövare, det har staten varit. Staten ägde gruvan och hade utmål för brytningen. Boliden har endast brutit malm under början av 1940-talet och då på uppdrag av staten. Vid rimlighetsavvägningen måste det också beaktas att bolag inom dåvarande Bolidenkongcernen förvärvade fastigheten redan 1950. Vid den tidpunkten var det inte möjligt att förutse att krav skulle kunna komma att ställas med hänvisning till att man på fastigheten anses förvara gruvavfall. Det måste också beaktas att det nu förflutit mer än 60 år sedan verksamheten vid gruvan upphörde. Föreläggandet är sammanfattningsvis inte rimligt.

Bygg- och miljönämnden har anfört huvudsakligen följande. Förvaringen av gruvavfallet är pågående miljöfarlig verksamhet enligt definitionen i 9 kap. 1 § miljöbalken och stämmer överens med definitionen i miljöskyddslagen. Enligt förarbetena till miljöbalken ska uttrycket "miljöfarlig verksamhet" förstås i den meningen som det fått genom praxis under miljöskyddslagen, vilket innebär att Koncessionsnämndens praxis i s.k. förvaringsfall fortfarande ska gälla. I förvaringsfall är markägarens ansvar preventivt och är då i princip oberoende av formella tidsgränser. Markägaren är därför adressat för kravet på undersökning oavsett när den aktiva verksamheten bedrevs eller när fastigheten förvärvades. Förvaringen vid Bjurforsgruvan är att betrakta som en användning av mark på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön och då saknar det betydelse om verksamheten är en deponi. Bjurforsfallet är ett typiskt exempel på "förvaringsfall" som bl.a. kan vara avslutade avfallsdeponier och gruvhöggar. Oavsett vilka grannfastigheter föreläggandet riktas mot är Boliden fortfarande ansvarig för den del av verksamheten som bedrivs på den egna fastigheten.

DOMSKÄL

Av 9 kap. 1 § miljöbalken framgår bl.a. att med miljöfarlig verksamhet avses användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom förorening av mark, luft, vattenområde eller grundvatten. Av motiven till 9 kap 1 § miljöbalken framgår bl.a. följande. Enligt paragrafens punkt 2 avses med miljöfarlig verksamhet användning

av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i punkt 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten. Med användning av fast egendom eller fasta anläggningar avses användning oavsett om den grundas på äganderätt, nyttjanderätt eller annan rättstitel till egendomen och t.o.m. även sådana fall där rättslig grund helt saknas. Användning som kan komma ifråga kan vara av de mest skilda slag exempelvis fabriker och andra industriella anläggningar, kärntekniska anläggningar, deponier och andra upplag. Det innebär också att begreppet användning ska ses i ett långt tidsperspektiv vilket medför att exempelvis en avfallsdeponi eller soptipp som inte använts eller tillförts något på många år omfattas av begreppet användning. Ett annat exempel på detta är när någon förvarar tunnor med förbrukade kemikalier på sin fastighet, även om det är någon annan som genererat avfallet och placerat tunnorna där. Bl.a. sådana fall av markanvändning är miljöfarlig verksamhet och brukar benämnas förvaringsfall. (prop.1997/98:45 del 2 s.107) Har verksamheten upphört kan förelägganden och andra beslut riktas mot en, flera eller alla tidigare verksamhetsutövare enligt tillsynsmyndigheternas val. Det är att märka att förvaringsfallen inte behöver vara efterbehandlingsfall. Förvaringsfallen innebär ju normalt att det är fråga om en pågående miljöfarlig verksamhet. I sista hand får den eller de som har ansvar på grund av fastighetsförvärv sökas. Fastighetsägarens ansvar är alltid subsidiärt. (prop. 1997/97:45 del 1 s.361) Avsikten är att den praxis som hittills gällt ska kunna ge ledning även fortsättningsvis beträffande vad som är miljöfarlig verksamhet i de delar definitionen överensstämmer med vad som gällt tidigare, tillsammans med de uttalanden och den författningskommentar som nu görs till balkens bestämmelser (prop. 1997/98:45 del 1 s.327).

I 2 kap. 3 § miljöbalken stadgas bl.a. att alla som bedriver en verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Av motiven till denna bestämmelse framgår bl.a. följande. Redan risken för att skada eller olägenhet för människors hälsa eller mil-

jön kan uppkomma medför att försiktighetsmått ska vidtas. Vid bedömningen av vilka försiktighetsmått som ska vidtas ska dock en avvägning göras enligt 7 §. (prop. 1997/98:45 del 2 s.15 ff)

Enligt 2 kap 7 § miljöbalken gäller kraven på hänsyn enligt 2-6 §§ i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. Av förarbetena till nämnda bestämmelse framgår bl.a. följande. Kostnaden för att uppfylla hänsynsreglerna ska vara motiverad från miljösynpunkt. Detta innebär att proportionen mellan den nytta för människors hälsa och miljön som skyddsåtgärden eller försiktighetsmättet medför inte får vara orimlig med hänsyn till de kostnader åtgärderna föranleder. Det ankommer på verksamhetsutövaren att visa att kostnaden för en åtgärd inte är miljömässigt motiverad eller att den är orimligt betungande. (prop. 1997/98:45 del 2 s.24 f)

I Koncessionsnämnden för miljöskydd utvecklades en stabil praxis beträffande markägarens subsidiära ansvar för avfall som förvarades på dennes fastighet. Bland de beslut nämnden meddelade under 1990-talet märks bl.a. beslutet om ”Tippen” som gällde ett föreläggande mot Boliden AB om att undersöka föroreningarna i ett avfallsupplag vid en gruva. Koncessionsnämnden uttalade då bl.a. följande. Koncessionsnämnden konstaterar att de massor som lagts upp på ifrågavarande markområde kan medföra förorening av omgivningen genom utläckage av metallhaltigt vatten. Den markanvändning som förvaringen innebär är därmed att betrakta som miljöfarlig verksamhet enligt 1 § första stycket 2 p miljöskyddslagen. Ett föreläggande om undersökning av en verksamhet som är miljöfarlig kan riktas mot utövaren av verksamheten. Frågan i ärendet gäller främst om Boliden Mineral AB kan betraktas som utövare. Koncessionsnämnden anser att Boliden Mineral AB i egenskap av ägare till den mark där gruvavfallet förvaras är att betrakta som utövare av den miljöfarliga verksamhet som förvaringen innebär (jämför Regeringsrättens dom den 12 januari 1997 mål nr 857-1995). Ett undersökningsföreläggande kan därmed riktas mot bolaget. Bolagets ansvar för undersökningen är inte preskriberat i och med att det är fråga om en pågående miljöfarlig verksamhet. Koncessions-

nämnden anser vidare att undersökningen behövs och att det också är skäligt att ålägga bolaget att utföra den (KN beslut den 31 januari 1997, B 24/97).

Miljööverdomstolen har uttalat bl.a. följande. Miljööverdomstolen anser att enbart det förhållandet att det förvaras avfall på en fastighet inte utan vidare kan medföra att ansvar för fastighetsägaren. Det måste tillkomma någon omständighet för att fastighetsägaren ska kunna göras ansvarig, till exempel att fastighetsägaren accepterat verksamheten. En annan omständighet som skulle kunna medföra ett ansvar kan vara att fastighetsägaren vid förvärvet av fastigheten upptäckt att det förvarades avfall på den eller borde ha upptäckt det (se RÅ 1997 ref 12). Det förhållandet att en fastighetsägare inte vidtar några åtgärder för att motverka miljöriskerna med en förvaring, även om den orsakats av annan, skulle möjligen också kunna utgöra en sådan omständighet som medför ett principiellt ansvar för ägaren. Miljööverdomstolen konstaterar i samma mål att SCA som markägare i och för sig har den rättsliga och faktiska möjligheten att t.ex. bortskaffa det avfall som Miljö- och byggnadsnämndens föreläggande gäller (Miljööverdomstolens dom den 11 december 2006 i mål nr 4141-06).

Enligt 26 kap. 22 § första stycket miljöbalken är den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet skyldig att även i andra fall än som avses i 14 kap. 7 § miljöbalken utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

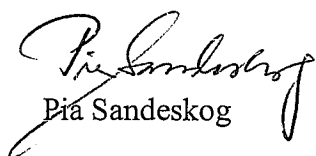
Miljödomstolens bedömning

Boliden äger fastigheten Norsjö Malånäset 1:2 sedan 1998. Det är ostridigt att gruvavfallet som berörs av bygg- och miljönämndens föreläggande har funnits på fastigheten sedan lång tid innan Boliden förvärvade fastigheten och att bolaget har känt till detta. Utförda stickprovskontroller indikerar tydlig påverkan på omgivningen genom utläckage av metaller varför de upplagda varphögarna utgör en risk för människors hälsa och miljön. De i målet aktuella varphögarna får därför, mot bakgrund av uttalanden i förarbeten och praxis, anses utgöra en pågående miljöfarlig verk-

samhet, ett s.k. "förvaringsfall". Vad Boliden har anfört om att gruvavfallet ska anses vara en förorening och ingen förvaring föranleder ingen annan bedömning. Möjligheten att området kring högarna med gruvavfall i viss mån kan vara förorenade förstärker bara det miljömässiga behovet av att förebygga eventuell ytterligare förorening. Huruvida gruvavfallet är att beteckna som deponi enligt nu aktuell lagstiftning har inte någon betydelse för bedömningen i det aktuella målet. I egenskap av fastighetsägare är det Boliden som har den faktiska och rättsliga rådgivningen över gruvavfallet på fastigheten. Miljödomstolen finner mot bakgrund av det anförda att Boliden är att betrakta som utövare av den pågående miljöfarliga verksamhet som förvaringen av avfallet utgör. Det åligger följaktligen Boliden att vidta åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön, såväl som att utföra sådana undersökningar av verksamheten eller dess verkningar som behövs för tillsynen. Miljödomstolen delar bygg- och miljönämndens uppfattning att en undersökning av området ifråga behövs och att det är skäligt att ålägga bolaget att utföra den. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2

Överklagande ska ges in till Umeå tingsrätt, miljödomstolen, senast den 27 februari 2008 och vara ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen. Prövningstillstånd krävs.

Pia Sandeskog

Jerker Marklund

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Pia Sandeskog och miljørådet Jerker Marklund. Föredragande har varit beredningsjuristen Linda Hämäläinen.

Länsstyrelsen
Västerbotten

U

Bilaga 1

Beslut

Datum
2007-03-19

Ärendebeteckning
505-15893-2006

Arkivbeteckning

1(6)

Delgivningskvitto

Boliden Mineral AB
Box 44
101 20 STOCKHOLM

Överklagande av föreläggande om undersökning av gruvavfall (1 bilaga)

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen avvisar yrkandet om inhibition av det överklagade beslutet.

Länsstyrelsen ändrar endast det överklagade beslutet på så sätt att tiden för när provtagningsplanen ska ha kommit in till nämnden sätts till senast 3 månader från det att Länsstyrelsens beslut har vunnit laga kraft och tiden för när resultatet från undersökningen ska ha kommit in till nämnden sätts till senast 1 år från det att beslutet har vunnit laga kraft.

Överklagat beslut

Bygg- och miljönämnden i Norsjö kommun beslutade den 16 oktober 2006, § 99, med stöd av 26 kap. 9 och 22 §§ och 2 kap. 2 och 3 §§ miljöbalken (1998:808), MB, att förelägga Boliden Mineral AB (härefter kallat Boliden) att enskilt eller tillsammans med Sveaskog Förvaltnings AB upprätta en plan för samt att genomföra och bekosta en översiktlig miljöteknisk markundersökning samt riskklassning motsvarande MIFO fas 2 av upplag av gruvavfall på fastigheten Malånäset 1:2 vid Bjurforsgruvan. Provtagningsplanen ska skriftligen redovisas till Bygg- och miljönämnden för bedömning före 2007-01-31. Resultaten från undersökningen ska redovisas skriftligen till nämnden senast 2007-11-30. Vidare beslutade nämnden om krav på planen och undersökningen.

Skälen för beslutet

Inledningsvis kan noteras att eftersom Bygg- och miljönämnden inte med stöd av 26 kap. 26 § MB har förordnat att beslutet ska gälla omedelbart saknas anledning att pröva yrkandet om inhibition.

Det får genom gjorda provtagningar anses utrett att tidigare gruvverksamhet i form av dagbrott och uppläggning av varphögar utgör risk för människors hälsa och miljö då metalläckage sker till omgivningen.

Vem är ansvarig ?

För den avslutade gruvverksamheten, dagbrottet, finns ingen verksamhetsutövare som kan anses ansvarig enligt 10 kap. 2 § MB i enlighet med övergångsbestämmelserna. I nu aktuellt fall äger Boliden en fastighet på vilken ca. hälften av varphögarna är belägen. Denna förvaring av gruvavfall kan som ovan konstaterats medföra olägenhet för människors hälsa eller miljö genom sitt läckage av metallhaltiga ämnen och anses som pågående miljöfarlig verksamhet enligt definitionen i 9 kap. 1 § MB. Att förvaringsfallen utgör pågående miljöfarlig verksamhet slås fast i förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del s 361). Det saknar betydelse om högarna kan ses som en del av naturmiljön och det rådande naturtillståndet. Det avgörande är den miljöförstöring som läckaget från högarna medför.

Synsättet med att förvaringsfall ses som pågående miljöfarlig verksamhet gällde även när miljöskyddslagen var i kraft men då genom utvecklad rättspraxis. Detta innebär att Koncessionsnämndens praxis har fortsatt aktualitet i dessa fall (jfr ovan nämnda prop. s 327). De särskilda bestämmelser i 10 kap. om efterbehandlingsansvar vid förorenade områden som infördes genom miljöbalken innebär inte att fastighetsägare i form av förvarare inte längre kan göras ansvarig. För det fall det finns en ansvarig verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § MB bör dock denne i första hand få ansvara för föroreningen.

Förvaringsfallet bygger på att man på en bestämd fastighet förvarar ämnen som kan leda till föroreningar av mark och vatten eller omgivningsstörningar. Den som har faktisk och rättslig rådighet att ingripa dvs. makt och möjlighet att kontrollera varphögarna är den som äger fastigheten. Det korrekta är därför att rikta ansvaret till var och en av de fastighetsägare där varphögarna förvaras.

Fastighetsägaransvaret enligt 10 kap. 3 § MB är endast subsidiärt och gäller alltså endast om ingen kan anses som ansvarig verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § MB eller som ansvarig fastighetsägare i förvaringsfallet.

Rimlighetsavvägningen

Slutsatsen som följer av att förvaringen anses som pågående miljöfarlig verksamhet är att bestämmelserna om preventivt (förebyggande ansvar) i 2 kap 3 § MB är tillämplig. Det överklagade beslutet innefattar krav på undersökningar för att bl.a. kunna karakterisera och preliminärt avgränsa föroreningarna och att klarlägga gruvavfallets mängd, farlighet, påverkan och spridningsförutsättningar. Detta har till syfte att i ett senare skede kunna ta ställning till om och vilka åtgärder som ska vidtas för att förhindra framtida skador till följd av läckage från varphögen. För det fall det blir aktuellt att vidta förebyggande åtgärder får en ny prövning göras om det kan anses rimligt att Boliden ska utföra dessa.

Länsstyrelsen anser med hänsyn till resultatet av de provtagningar som gjorts i området att det är miljömässigt motiverat att kräva en undersökning av förvaringens miljöeffekter. När det sedan gäller att bedöma om det ska anses som orimligt betungande för Boliden att utföra undersökningar menar Länsstyrelsen att den omständigheten att bolaget har stark koppling till den förorenande aktiva verksamheten – har varit verksamhetsutövare – skärper ansvaret. Det kan för övrigt nämnas att skälighetsöverväganden inte gör sig gällande med samma styrka när det är fråga om undersökningar som i fråga om krav på utförande av åtgärder (jfr Miljööverdomstolens dom mål M 9822-02 som visserligen gällde verksamhetsutövaransvar men där föreläggandet meddelats med stöd av 26 kap. 22 § MB). Länsstyrelsen menar sammanfattningsvis att det inte kan anses orimligt att Boliden åläggs att utföra av nämnden ålagda undersökningar även om gruvdriften som gett upphov till högarna upphörde lång tid innan miljöskyddslagen trädde ikraft (jfr Koncessionsnämndens beslut, KN B 24/97 om "Tippen"). Länsstyrelsen menar att föreläggandet får anses vara tillräckligt klart och precist formulerat att Boliden vet vilka åtgärder som ska vidtas. Beslutet ändras därför endast på så sätt att tiden för när provtagningsplanen och undersökningen ska vara utförd förlängs.

Bakgrund

Av ansvarsutredningen i ärendet framgår bl.a. följande.

Verksamhet

Bjurforsgruvan är belägen strax norr om Malån ca 8 km ovanför dess utlopp i Skellefteälven. Närmaste bebyggelse finns i byn Örträsk och avståndet till närmaste fastighet är ca 200 m. Där finns en campingplats intill dagbrottet. Gruvområdet utgör även kärnan i gruvturismen/linbaneprojektet.

Bjurforsgruvan är en sulfidmalmsgruva som tycks ha varit i drift periodvis mellan åren 1932 – 1945. Cirka 200 000 ton malm bröts i dagbrott mellan åren 1941-1945. Mineralfyndigheten började bearbetas av Statens geologiska undersökningar (SGU) och därefter har Boliden Mineral AB brutit malm under 1940-talet. Inga andra verksamhetsutövare är kända.

Förorening

På platsen finns det kvar ett vattenfyllt dagbrott samt schakt- och varphögar som uppskattas till ca 10 000 – 20 000 m³. De prover som tagits i området tyder på att vittring sker i varphögarna och i dagbrottet. Ämnen som bedöms förekomma är aluminium, zink, koppar, krom nickel, kobolt, arsenik, kadmium och bly. Föroreningarna har varierande farlighet varav arsenik, kadmium och bly bedöms som mycket farliga. Föroreningsnivån i mark, ytvattnen och sediment varierar från måttlig till mycket stor. Området närmast varphögen uppvisar synliga vegetationsskador.

Markerna i området domineras av genomsläppliga jordarter. Spridningsförutsättningarna är stora till såväl mark och grundvatten som ytvatten. Ingen rening sker av avrinnande vatten. Känsligheten för grundvatten och ytvatten är stora.

Fastighetsägare

Det är fyra fastigheter som berörs av varphögarna. På fastigheten Malånäset 1:2 finns själva dagbrottet samt en väsentlig del av varphögen. (kommunen säger halva) På fastigheten finns också en jordhög med varp uppe på. På fastigheten Vidmarken 3:1 ligger uppskattningsvis en femtedel av varphögen och på fastigheten Malånäset 1:1 finns ungefär lika mycket av varphögen som på Malånäset 1:2. En mindre del av varphögen ligger på fastigheten Vidmarken 4:4. Fastigheten Malånäset 1:2 ägs av Boliden Mineral AB som förvärvat fastigheten genom fusion den 11 maj 1998. Fastigheterna Malånäset 1:1 och Vidmarken 3:1 ägs av Sveaskog Förvaltnings AB genom köp den 18 november 1993 respektive den 19 maj 2004. Fastigheten Vidmarken 4:4 ägs av Stiftelsen världens längsta linbana.

Miljö- och byggnadsnämndens motivering

Nämnden konstaterar att verksamheten vid Bjurforsgruvan upphörde före 1969 varför ingen verksamhetsutövare kan ställas till svars för föroreningarna. I egenskap av fastighetsägare och nuvarande förvarare av gruvavfall har Boliden Mineral AB ett ansvar enligt 2 kap. 3 § MB att förebygga framtida skador till följd av läckage från varphögen. För detta behövs närmare kunskaper som bolaget enligt 2 kap. 2 § MB ska skaffa sig. De stickprovskontroller som gjorts indikerar påverkan varför en undersökning är nödvändig och miljömässigt motiverad, liksom en bedömning av vilka möjliga åtgärder som är rimliga att vidta.

Överklagandet

Boliden har överklagat nämndens beslut och yrkar att länsstyrelsen upphäver det överklagade beslutet, att länsstyrelsen beslutar att om inhibition samt om beslutet inte upphävs i vart fall ändrar beslutet på så sätt att tiden för att redovisa provtagningsplanen förlängs så att tiden blir minst tre månader från det att länsstyrelsens beslut vunnit laga kraft och på så sätt att tiden för att redovisa resultaten från undersökningarna förlängs så att tiden blir minst 15 månader från det att länsstyrelsens beslut vunnit laga kraft. Till grund för sitt överklagande uppger Boliden i huvudsak följande. Enbart det förhållandet att man äger en fastighet där det finns gruvavfall kan inte jämföras med markanvändning som innefattar uppställning (eller nedgrävning) av tunnor och liknande. Gruvavfallet bör istället betraktas som en förorening av fastigheten. Ansvaret för efterbehandling av förorenade områden regleras i 10 kap. MB. När miljöbalken infördes angavs i övergångsbestämmelserna att balkens bestämmelser i 10 kap. ska tillämpas endast på verksamheter där den faktiska driften pågick efter den 30 juni 1969. Ansvaret för fastighets-

ägare enligt 10 kap. 3 § MB ska endast tillämpas om ägaren förvärvat fastigheten efter balkens ikraftträdande. Den faktiska driften av verksamheten vid Bjurforsgruvan upphörde på 1940-talet och Boliden förvärvade fastigheten innan miljöbalken trädde i kraft. Miljöbalkens regler i 10 kap. om förorenade områden kan därför inte tillämpas i detta fall.

Nämndens resonemang att Boliden är förvarare av gruvavfall och därmed har ett ansvar enligt 2 kap. 2 och 3 §§ MB är ett försök att kringgå de nämnda övergångsbestämmelserna. Nämndens föreläggande saknar stöd i miljöbalken och ska därför upphävas.

Bygg- och miljönämnden har slutligen valt att inte yttra sig över överklagandet.

Aktuella bestämmelser

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (2 kap. 2 § MB)

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (2 kap. 3 § MB).

Kraven på hänsyn enligt 2-6 §§ i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder (2 kap. 7 §)

Med miljöfarlig verksamhet avses

1. utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten,
2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten, eller
3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande (9 kap. 1 §).

10:e kapitlet skall tillämpas på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (10 kap. 1 §).

Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare) (10 kap. 2 §).

Kan inte någon verksamhetsutövare utföra eller bekosta efterbehandling av en förorenad fastighet är var och en efterbehandlingsansvarig som förvärvat fastigheten och vid förvärvet känt till föroreningarna eller då borde ha upptäckt dem. Avser förvärvet en privatbostadsfastighet enligt 2 kap. 13 § inkomstskattelagen (1999:1229) ansvarar endast en förvärvare som känt till föroreningen. I fråga om förorenad byggnad eller anläggning gäller det samma den som förvärvat den fastighet där byggnaden eller anläggningen är belägen. Med förvärv av fastighet likställs förvärv av tomträtt (10 kap. 3 §).

En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas. Beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite (26 kap. 9 §).

Den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att även i andra fall än som avses i 14 kap. 7 § utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen (26 kap. 22 §).

Detta beslut kan överklagas, se bilaga.

Håkan Förnström

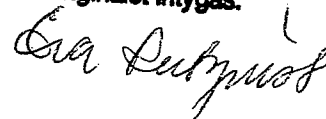
Maria Förnblom

Bilaga

Hur man överklagar till Miljödomstolen, Umeå tingsrätt

Kopia till
Bygg- och miljönämnden, 931 85 Norsjö
Miljöskydd (Rickard L)
Rätts (Maria T, Tomas J)

Fotokopians överensstämmelse
med originalet intygas:

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni är missnöjd med domen kan Ni överklaga den till Miljööverdomstolen, Svea hovrätt. Detta gör Ni genom att skriva ett överklagande som Ni skickar till miljödomstolen. Vad överklagandet ska innehålla framgår under **Överklagandets innehåll** nedan.

Överklagandet måste ha kommit in till **miljödomstolen** inom **tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven i slutet av domen. Miljödomstolen skickar överklagandet till Miljööverdomstolen.

Om en part har överklagat domen, får också motparten överklaga den till Miljööverdomstolen, även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut (s.k. anslutningsöverklagande). Även ett sådant överklagande ska skickas till miljödomstolen och måste ha kommit in till domstolen inom **en vecka** från den sista dag för överklagande som finns angiven i domen. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

Prövningstillstånd

För att Miljööverdomstolen ska pröva ett överklagande av denna dom krävs att Miljööverdomstolen först meddelar prövningstillstånd.

Prövningstillstånd meddelas om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen kommit till eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Överklagandets innehåll

I överklagandet ska anges

1. den överklagade domen med angivande av miljödomstolens namn och målnummer samt dag för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadress, yrke, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring som yrkas i miljödomstolens dom,
4. grunderna (skälen) för överklagandet,
5. de bevis som åberopas samt
6. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas.

Observera

1. Överklagandet ska alltså riktas till Miljööverdomstolen men lämnas eller skickas till miljödomstolen.
2. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har klaganden inte bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad.
3. Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på beslutets första sida.

Anvisningar för överklagande – dom efter överklagande till miljödomstolen